

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תלה"מ 54788-02-18 ע' נ' ע'

בפני כב' השופט שמואל בר יוסף

תובע

א.ע.

ע"י ב"כ עוה"ד רן שובל

נגד

נתבעת

נ.ע.

ע"י ב"כ עוה"ד רן בנימין

חקיקה שאוזכרה :

[חוק החוזים \(חלק כללי\), תשל"ג-1973: סע' 14 \(ב'\) 14, \(ד\)](#)

מיני-רציו :

* כיצד יש לבחון תביעה לביטול/הפחתת מזונות ילדים שנפסקו בפסקי דין חלוטים (שלא על דרך אישור הסכם) קודם לבע"מ 919/15, כאשר עילת התביעה הינה שינוי הדין בבע"מ 919/15?

* משפחה – מזונות ילדים – שינוי פסק-דין

* משפחה – מזונות ילדים – בעקבות בעמ 919/15

פסק דין בתביעת אב לביטול (למצער הפחתת) חיובו לשלם מזונות לשני ילדי הצדדים. יצויין כי סכום המזונות כבר הופחת ע"י ערכאת הערעור מ-1,430 ₪ לחודש לילד לסך של 1,225 ₪ לחודש לילד. התביעה מתבססת על בע"מ 919/15. התובע טוען, כי הילדים שוהים אצלו לפחות מחצית מהזמן, בעוד הכנסתו נמוכה מהכנסת הנתבעת (ובכל מקרה לא גבוהה הימנה). בנסיבות אלה (כך נטען), מחייבת ההלכה שנקבעה בבע"מ 919/15 לבטל את חיוב המזונות (ולמצער להעמידו על סך של 800 ₪ לחודש).

ביהמ"ש לענייני משפחה דחה את התביעה מהטעמים הבאים :

כאמור העילה המרכזית לעתירת התובע לביטול/הפחתה של דמי המזונות הינה שינוי הדין בבע"מ 919/15. נשאלת השאלה, האם ראוי לקבוע, כי בע"מ 919/15 חל רטרואספקטיבית אם לאו? בלשון הפסיקה הרלוונטית, האם שינוי ההלכה עולה כדי שינוי נסיבות "משפטי"?

בכל הנוגע למזונות שהורתם בהסכם גירושין, ההלכה המנחה השיבה על כך בשלילה. עם זאת, בפרשת ע.ל אומצה גישתם של השופטים זגורי וסילמן, לפיה הגם שההלכה שנקבע בבע"מ 919/15, כשלעצמה, איננה בגדר שינוי נסיבות בכל הנוגע להסכם גירושין שנכרת לפניה, "ביהמ"ש יבחן את סוגיית שינוי הנסיבות העובדתית בעין מקילה יותר".

לעמדת בימ"ש זה, שינוי דמי מזונות שנקבעו בהסכם הינה סוגיה חוזית, ועליה למצוא את פתרונה בד' אמות דיני החוזים, תוך התאמתם לנושא. לפיכך, לשיטת ביהמ"ש, את ההנחיה הפסוקה לבחינת שינוי נסיבות "בעין מקילה יותר" יש ליישם במסגרת העילות החוזיות הרלוונטיות (ביטול, טעות, הטעיה, דיני תום הלב החוזי, תרופות בשל הפרת חוזה וכו'), ואין לראות בה עילה לבר חוזית.

מכל מקום ענייננו בחיוב מזונות שנפסקו בפס"ד חלוט – שלא על דרך אישור הסכם – קודם לבעמ 919/15. בכל הנוגע למקרים כאלה, ביהמ"ש סבור, כי בע"מ 919/15, כשלעצמו, הינו עילה לבחינת דמי המזונות וזאת מהטעמים הבאים:

ראשית, משעה שמדובר בעילה הנולדת בכל חודש מחדש, קטן יסוד ההסתמכות; שנית, ההלכה הפסוקה לפיה שינוי מהותי בנסיבות העובדתיות מצדיק בחינה מחדש של פסק הדין (פרשת פייגה), מקטינה אף היא את מידת ההסתמכות על אותו פסק דין;

שלישית, ההלכה שנפסקה בבע"מ 919/15 לא באה לעולם בחטף ורוחה ריחפה על פני הליכים משפטיים זמן רב לפני שניתנה. ממילא מידת ההסתמכות על פסק דין למזונות שניתן בעת שהסוגיה מושא בע"מ 919/15 ריחפה על פני ההליכים המשפטיים (שם) קטנה יותר; רביעית, בע"מ 919/15 שינה מן היסוד את האופן בו נפסקים מזונות לילדים מעל גיל 6, והדבר עשוי להתבטא בשינוי של ממש בסכום החיוב. ממילא קשה להלום מצב, לפיו חייבי מזונות, ששילמו עד כה סכומים גבוהים יותר (ככל שכך הוא), ימשיכו לשלם רק משום שאיתרע מזלם והמזונות נפסקו טרם שינוי ההלכה. לעמדת ביהמ"ש מדובר בתוצאה לא צודקת ולכן לא ראויה.

עם זאת, ההכרה בבע"מ 919/15 כשינוי נסיבות לגבי פסקי דין שנתנו לפניו, היא תנאי הכרחי אך לא מספיק. ההכרעה בשאלה האם ראוי לשנות את חיוב המזונות במקרה פלוני הינה לעולם בראי נסיבותיו של אותו מקרה.

נטל הראיה (הנטל המשני) לשכנע, כי אין לשנות את החיוב הפסוק בשל נסיבותיו הספציפיות של המקרה הנדון מוטל על כתפי הנתבע/ת. נסיבות רלוונטיות אפשריות הן: מידת ההסתמכות על החיוב הפסוק, מועד מתן פסק הדין ביחס לפסיקה בבע"מ 919/15, והאם הובאו בחשבון שיקולים שהפכו לימים חלק מההלכה שנפסקה בבע"מ 919/15.

ככל שהוכחו נסיבות כאמור (והנטל אינו מכביד) יחזור וירבוץ נטל הראיה על כתפי התובע/ת להוכיח כי ישנו פער מהותי בין סכום החיוב מושא התביעה לזה שסביר כי היה נפסק לפי בע"מ 919/15. ככל שכך, יש לאזן בין השיקולים התומכים בשינוי סכום החיוב לבין אלה התומכים בהותרתו על כנו. במסגרת זו ניתן להביא בחשבון שינויי נסיבות עובדתיים שאירעו (לעניין הכנסה, צרכים וכו'), גם אם לא מדובר בשינויים שהיה בהם, כשלעצמם, להצדיק שינוי של החיוב. השאיפה לצמצם התדיינות חוזרות בין בני משפחה מצדיקה לזקוף ספק לחובת התובע/ת, ולכן סכום החיוב ישונה רק מקום בו זעקת הצדק עוצמתית דיה.

ודוקו, ההנחה הרווחת, כי חלוקת הנטל בין ההורים בעקבות בע"מ 919/15 תוביל בהכרח להפחתת חיוב המזונות איננה נכונה. משעה שחיובו האפריורי של אב יהודי במזונות מינימליים של ילדיו הקטינים מעל גיל 6 בוטל בבע"מ 919/15, הרי ביישומו שוב אין משמעות לאותם "מזונות הכרחיים". הגיונו הפנימי של בע"מ 919/15 הוא חלוקת נטל צרכי הזכאי בין הוריו, ולכן מושא החלוקה הינם כל צרכי הקטין, ולא צרכיו הכרחיים בלבד.

לפיכך, מקום בו נקבע, כי צרכי הזכאי יסופקו על ידי אחד ההורים (הורה מרכזו בלשון בע"מ 919/15), וזו דרך המלך אומדן המזונות אמור להתבצע כלהלן: שלב א' - קביעת צרכי הקטין כולם. שלב ב' - קביעת

האחוז שמהווה הכנסת ההורה המשלם מסך הכנסות ההורים (להלן: יחס ההכנסות). שלב ג' - הכפלת שני הנתונים דלעיל, על מנת לקבוע את סכום הבסיס לחיוב. שלב ד' – הפחתה של ההוצאות בהן נושא ההורה המשלם כאשר הזכאי למזונות שוהה אצלו מסכום הבסיס לחיוב (מדובר בעיקר בהפחתה של ההוצאה בגין מזון, הוצאות אחזקת המדור והוצאות המדור עצמו) ההפחתה האמורה תיעשה גם היא בשים לב לזמני השהות וליחס ההכנסות; הוצאות המדור (שכר דירה וכו') יופחתו רק כאשר הכנסתם המצרפית של ההורים מאפשרת מימון של מדור כפול.

האמור לעיל אין משמעותו כי קביעת חיוב המזונות הינה תולדה של חישוב נוסחתי-מתמטי. נהפוך הוא, דמי המזונות אינם נפסקים על פי נוסחה אלא בראיה רחבה בשים לב לכל נסיבות העניין. עם זאת, יישום בע"מ 919/15 באופן האמור עשוי לסייע בבדיקת הפער בין הסכום הפסוק מושא תביעת ההפחתה לבין סכום שיכול והיה נפסק בגדרי בע"מ 919/15.

ביישום לענייננו נמצא כי אין מקום להפחתה (קל וחומר ביטול) של דמי המזונות הפסוקים במקרה דנא.

פסק הדין למזונות ניתן כאשר רוחו של בע"מ 919/15 ריחפה היטב באולמות השיפוט; בפסק הדין למזונות הובא בחשבון, כי הילדים שוהים כמחצית מהזמן אצל התובע. בשל כך הופחת החיוב בשיעור של כ- 25%. הפחתה דומה, בכל הנוגע לקצבת הילדים ומענק החינוך, בוצעה בפסיקת הערעור. ממילא משקל הטיעון לפיו בע"מ 919/15 מהווה שינוי נסיבות אינו משמעותי.

גם כאשר לטענה בדבר נשיאה ישירה בצרכים ללא חיוב כספי, אין לראות בבע"מ 919/15 שינוי נסיבות, משני טעמים: ראשית, בבע"מ 919/15 נקבע, כי מבחינה עקרונית דרך המלך הינה של הורה מרכזי. שנית, בפסק הדין למזונות נקבע, כי במערכת היחסים בין הצדדים יש צורך בגורם משלם אחד. קביעה זו, שלא שונתה בפסיקת הערעור, עולה בקנה אחד עם האמור בבע"מ 919/15. התובע אף איננו טוען, כי חל בנדון שינוי עובדתי כלשהי.

חישוב סביר של המזונות בהתאם לבע"מ 919/15 מתיישב אף הוא עם המסקנה, שאין מקום להפחתה.

אין בכוחן של הנסיבות העובדתיות הנטענות כדי לשנות מהמסקנה דלעיל. לא נמצא ממש בטענות התובע לעניין קיטון בהכנסתו לעומת זו שנקבע בפסק הדין למזונות וממילא גם אם טיעוניו לעניין זה היו מתקבלים, לא מדובר בשינוי נסיבות של ממש. הדברים קל וחומר, אם התובע ימצה את כושר השתכרותו.

טענת התובע, כי הוא שקוע בחובות, איננה אלא חזרה על טענותיו לעניין כושר ההשתכרות, שנדחו. אילו מיצה התובע את כושר השתכרותו סביר, כי לא היו לו חובות או שהם היו פוחתים משמעותית. יתירה מזו, הסיבה בגינם נצברו חובות לא הוכחה, וגם מטעם זה אין לנטען משקל משמעותי.

פסק דין (מתוקן)

ההליך

1. לפניי תובענה בה עותר התובע לביטול (למצער הפחתת) חיובו לשלם מזונות לשני ילדי הצדדים (קטינים כבני 10 ו-15 שנים, להלן: הילדים).

רקע עובדתי

2. הצדדים גרושים זה מזה, ומנהלים משנת 2011 הליכים הדדיים שונים. ביום 26.6.2015 ניתן **בתמ"ש 19858-09-11** פסק דין בו חויב התובע לשלם למזונות כל אחד מהילדים (כל עוד מקבלת הנתבעת סיוע בשכר דירה) סך של 1,430 ₪ לחודש. כמו כן חויב התובע לשלם מחצית עלות חוג (עד תקרה של 75 ₪ לחודש), שיעורי עזר, והוצאות רפואיות שאינן מכוסות על ידי הביטוח הרפואי (להלן: פסק הדין למזונות). בפסק הדין למזונות נקבע, כי כושר השתכרותו של התובע (הנתבע שם) הינו לפחות 8,500 ₪ לחודש.

3. התובע ערער על פסק הדין למזונות (**עמ"ש 37752-09-15**), וביום 19.7.2016 הפחית בית המשפט המחוזי את סכום החיוב, והעמידו על סך של 1,225 ₪ לחודש לכל ילד (להלן: הפסיקה בערעור). יצוין, כי סכום המזונות הופחת שעה שבית המשפט המחוזי ראה להפחית מצרכי הילדים את קצבת הילדים ואת מענק החינוך. עם זאת נפסק **"שלא להתערב בנתוני היסוד אשר שימשו את בית המשפט קמא בפסק דינו, לרבות ההשתכרות שיוחסה למערער"**.

4. התובע הגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון (**בע"מ 9757/16**), [פורסם בנבו] שנדחתה בהחלטה מיום 26.1.2017.

טענות הצדדים

5. טענות התובע הינן, בתמצית, כלהלן:

5.1. כאמור במבוא לסיכומי התובע, התביעה דנא **"נשענת על בג"ץ 919/15"** (הכוונה ל**בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית** (2017), להלן: **בע"מ 919/15**). התובע טוען, כי הילדים שוהים אצלו לפחות מחצית מהזמן, בעוד הכנסתו נמוכה מהכנסת הנתבעת (ובכל מקרה לא גבוהה הימנה). בנסיבות אלה (כך נטען), מחייבת ההלכה שנקבעה ב**בע"מ 919/15** לבטל את חיוב המזונות (ולמצער להעמידו על סך של 800 ₪ לחודש – סעיף 15 לכתב התביעה).

5.2. קביעת כושר השתכרות התובע בסך של 8,500 ₪ לחודש לא עמדה במבחן המציאות, שכן סך כל הכנסותיו עולות לסך של כ- 6,500 ₪ לחודש (קצבת נכות בסך של 4,300 ₪ לחודש ושכר בסך של 2,500 ₪ לחודש). מוסיף התובע וטוען, כי הוצאותיו (לרבות דמי המזונות, שכר דירה בסך של 3,800 ₪, והחזרי הלוואות) הביאו אותו לסף של פשיטת רגל. לעומת זאת הכנסתה של הנתבעת (כולל דמי המזונות) עולה לסך של כ- 9,500 ₪ לחודש.

6. טענות הנתבעת הינן, בתמצית, כלהלן:

6.1. ההלכה שנקבע ב**בע"מ 919/15** איננה בבחינת שינוי נסיבות מהותי מכוחו ניתן לשנות פסיקת מזונות חלוטה.

- 6.2. כושר השתכרותו של התובע נקבע הן על ידי בית המשפט לענייני משפחה והן על ידי בית המשפט המחוזי. ככל שחל שינוי נסיבות בנוגע להכנסות התובע כפי שהיו ידועות בעת פסיקת הערעור, הרי היא לטובת התובע, שעה שקצבת הנכות שהתובע מקבל עלתה בפועל, ועתידה לעלות בעתיד. יתירה מזו, התובע עובד שעתיים וחצי ביום ואינו ממצה את כושר השתכרותו, הגם שלא הונחה ראייה לגבי הגבלה בשעות העבודה.
- 6.3. הטענה לחובות לא הוכחה כדבעי, ומכל מקום הדברים כבר נטענו עובר למתן פסק הדין למזונות. חוב של התובע בגין אי תשלום מזונות אינו עילה להפחתתם.
- 6.4. הכנסת הנתבעת הינה כ- 3,700 ₪ נטו לחודש, שכן היא מוכרת כנכה בשיעור של 35% ולכן לא יכולה לעבוד שעות ארוכות.

דיון והכרעה

7. כפי שהתובע עצמו טוען, העילה המרכזית לעתירתו לביטול/הפחתה של דמי המזונות הינה שינוי הדין בבע"מ 919/15. ממילא נשאלת השאלה, האם ראוי לקבוע, כי בע"מ 919/15 חל רטרוספקטיבית אם לאו? בלשון הפסיקה הרלוונטית, האם שינוי ההלכה עולה כדי שינוי נסיבות "משפטיות" (ע"א 363/81 פייגה נ' פייגה, פ"ד לר(3) 187, להלן: פרשת פייגה)?

בכל הנוגע למזונות שהורתם בהסכם גירושין, ההלכה המנחה השיבה על כך בשלילה (פשר ת"א 30528-05-15 א. נ' מ. (2018), עמש (מרכז) 62263-10-17 ע.ל. נ' ס.ק. (2018), להלן: פרשת ע.ל.). עם זאת, בפרשת ע.ל. אומצה גישתם של כב' השופט זגורי וכב' השופט סילמן, לפיה הגם שההלכה שנקבע בבע"מ 919/15, כשלעצמה, איננה בגדר שינוי נסיבות בכל הנוגע להסכם גירושין שנכרת לפניה, "בית המשפט יבחן את סוגיית שינוי הנסיבות העובדתי בעין מקילה יותר" (סעיף 33 לפסק הדין).

8. סברתי, ועודני סובר, כי שינוי דמי מזונות שנקבעו בהסכם הינה סוגיה חוזית, ועליה למצוא את פתרונה בד' אמות דיני החוזים, תוך התאמתם לנושא. לפיכך, גם את ההלכה המנחה שנקבעה בפרשת ע.ל. ראוי לטעמי ליישם בכלים חוזיים, תוך התאמה לחוזה המיוחד שמגולם בהסכם גירושין. בלשון אחרת, את ההנחיה הפסוקה לבחינת שינוי נסיבות "בעין מקילה יותר" יש ליישם במסגרת העילות החוזיות הרלוונטיות (ביטול, טעות, הטעיה, דיני תום הלב החוזי, תרופות בשל הפרת חוזה וכו'), ואין לראות בה עילה לבר חוזית. כך, למשל, יכול והקלת העין תבוא לידי ביטוי בהכרה בטעות כטעות חוזית (סעיף 14(ב) לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973, להלן: חוק החוזים), הגם שבנסיבות אחרות ניתן היה לקבוע כי מדובר בטעות בכדאיות החוזה בלבד (סעיף 14(ד) לחוק החוזים). מכל מקום, משעה שדמי המזונות בדוננו לא נקבעו בהסכם, ומשעה שבפרשת ע.ל. צוין מפורשות, כי אשר נפסק שם חל על מזונות שנקבעו בהסכם

גירושין בלבד (סעיף 26 לפסק הדין), חוזרת ועולה שאלת רטרופסקטיביות ההלכה שנתחדשה בפרשת [בע"מ 919/15](#).

9. ההלכה הפסוקה לעניין זה נקבעה ברעא [8925/04 סולל בונה בניין ותשתיות בע"מ נ' עזבון המנוח אחמד עבד אלחמיד ז"ל](#) (2006) (להלן: הלכת סולל בונה), לאמור: נקודת המוצא העקרונית הינה כי הלכה שיפוטית חדשה פועלת הן רטרופסקטיבית והן פרוספקטיבית (סעיף 5 לפסק דינו של הנשיא ברק). עוד נפסק, כי השאלה האם להימנע מהחלה רטרופסקטיבית של הלכה חדשה תוכרע באיזון הראוי בין שיקולים מעשיים, ובראשם אינטרס ההסתמכות (סעיפים 11 ו-18 לפסק דינו של הנשיא ברק, וראו גם סעיף 23 לפסק דינו של המשנה לנשיא חשין, שהיה בדעת מיעוט לעניין נקודת המוצא דלעיל אך לא בנוגע ליישום).

10. לא מצאתי טעמים כבדי משקל שלא ליישם את הלכת סולל בונה על פסקי דין למזונות (שהורתם איננה בהסכם). נהפוך הוא, ישנם טעמים טובים לקבוע, כי [בע"מ 919/15](#) תחולה רטרופסקטיבית.

ראשית, יש לתת את הדעת למאפייניו המיוחדים של פסק דין למזונות. בשונה מתחומים אחרים של המשפט האזרחי, העילה לחיוב במזונות הינה עילה מתמשכת, וביצועו של פסק הדין הולך ונמשך לעתיד. משעה שמדובר בעילה הנולדת בכל חודש מחדש, קטן יסוד ההסתמכות. **שנית**, ההלכה הפסוקה לפיה שינוי מהותי בנסיבות העובדתיות מצדיק בחינה מחדש של פסק הדין (פרשת פייגה), מקטינה אף היא את מידת ההסתמכות על אותו פסק דין.

שלישית, ההלכה שנפסקה ב[בע"מ 919/15](#) לא באה לעולם בחטף ורוחה ריחפה על פני הליכים משפטיים זמן רב לפני שניתנה (דברי כב' השופטת נאור (כתוארה אז) בפרשת סולל בונה). ממילא מידת ההסתמכות על פסק דין למזונות שניתן בעת שהסוגיה מושא [בע"מ 919/15](#) ריחפה על פני ההליכים המשפטיים (שם) קטנה יותר.

רביעית, [בע"מ 919/15](#) שינה מן היסוד את האופן בו נפסקים מזונות לילדים מעל גיל 6, והדבר עשוי להתבטא בשינוי של ממש בסכום החיוב. ממילא קשה להלום מצב, לפיו חייבי מזונות, ששילמו עד כה סכומים גבוהים יותר (ככל שכך הוא), ימשיכו לשלם רק משום שאיתרע מזלם והמזונות נפסקו טרם שינוי ההלכה. לטעמי מדובר בתוצאה לא צודקת ולכן לא ראויה.

11. עם זאת, תחולתו הרטרופסקטיבית של [בע"מ 919/15](#) איננה משמיעה מניה וביה שינוי סכום החיוב. ההכרה בבע"מ 919/15 כשינוי נסיבות לגבי פסקי דין שנתנו לפניו, היא תנאי הכרחי אך לא מספיק. ההכרעה בשאלה האם ראוי לשנות את חיוב המזונות במקרה פלוני הינה לעולם בראי נסיבותיו של אותו מקרה. בלשונו של המשנה לנשיא חשין בפרשת סולל בונה, יש לקבוע כי צודק - בחלוקת הצדק בין תובע לנתבע - להחיל את ההלכה באורח רטרופסקטיבי. דברים אלה, שנאמרו במישור העקרוני-חוקתי, יפים ביתר שאת במישור הפרטיקולרי-מעשי.

12. במסגרת השיקולים הפרטיקולריים ראוי לבחון את מידת ההסתמכות של הזכאי על החיוב הפסוק. אכן, דווקא אופיו של חיוב המזונות כחיוב ההולך ונמשך לעתיד עשויה להוליד הסתמכות מיוחדת במקרה ספציפי. אחרי ככלות הכול נקודת המוצא היא שחיוב מזונות שריר

וקיים, והזכאי מכלכל את צעדיו ואת עתידו בהתאם. כך, למשל, חיזיון נפרץ הוא, נטילת התחייבויות כספיות (למשל, הלוואה לרכישת דירה) תוך הסתמכות במידה כזו או אחרת על תשלומי מזונות. הסתמכות מיוחדת כזו צריכה להישקל כאשר בית המשפט קובע האם ראוי לראות ב**בע"מ 919/15** שינוי נסיבות.

13. עוד ניתן לבחון, האם בקביעת הסכום הפסוק מושא התביעה כבר הובאו בחשבון חלק מהשיקולים שנמנו ב**בע"מ 919/15**. אכן, פסקי דין רבים שינו את חלוקת חבות המזונות בין ההורים עוד בטרם ניתן פסק הדין ב**בע"מ 919/15**. פשיטא, כי ככל שהחיוב הינו תוצאה של שקלול אמות המידה שנמנו ב**בע"מ 919/15**, תקטן המוטיבציה לראות בו הצדקה לשינוי סכום החיוב.

14. ממילא יכול ולמרות התחולה הרטרופקטיבית של **בע"מ 919/15** יימצא לקבוע, כי בנסיבותיו של המקרה הנדון, אין מקום לשנות את החיוב למרות האמור ב**בע"מ 919/15**. כאמור, הצדק המעשי שהועלה על נס בפרשת סולל בונה פועל את פעולתו לא רק במישור העקרוני אלא גם (שמא ראש וראשון) במישור הפרטיקולרי-מעשי.

15. זאת ועוד, דומני, כי השאיפה להמעיט ככל הניתן בהתדיינויות חוזרות בין בני המשפחה, מצדיקה לקבוע, כי רק הבדל מהותי בין החיוב מושא התביעה לבין זה העשוי להיפסק לאור **בע"מ 919/15**, יצדיק להיעתר לתביעה. לעניין זה אין לטעמי הבדל בין שינוי נסיבות עובדתי לשינוי "משפטי", וגם לגבי זה האחרון יפים דברי הנשיא שמגר בפרשת פיגה, לאמור: אין בכלל המשפטי, היוצר אפשרות לדיון חוזר, כדי פתיחתו של שער רחב, המתיר התדיינות חוזרת בעניין המזונות, כל אימת שהטינה ההדדית או ניגודי האינטרסים בין הצדדים דוחפים לכך. נהפוך הוא, ההלכה מגבילה ומצמצמת את הדיון החוזר, כאמור, רק לאותם מקרים, בהם חל שינוי מהותי בהשוואה למצב שבעבר. שינוי בלתי משמעותי על תוצאותיו צריך להיספג על-ידי הצדדים להתדיינות הקודמת, והם חייבים להתאים עצמם למשמעותו, בלי לשוב ולפנות לערכאות (שם עמ' 188).

16. ודוק, ההנחה הרווחת, כי חלוקת הנטל בין ההורים בעקבות **בע"מ 919/15** תוביל בהכרח להפחתת חיוב המזונות איננה נכונה. משעה שחיובו האפריורי של אב יהודי במזונות מינימליים של ילדיו הקטינים מעל גיל 6 בוטל ב**בע"מ 919/15**, הרי ביישמו שוב אין משמעות לאותם "מזונות הכרחיים". הגיונו הפנימי של **בע"מ 919/15** הוא חלוקת נטל צרכי הזכאי בין הוריו, ולכן מושא החלוקה הינם כל צרכי הקטין, ולא צרכיו ההכרחיים בלבד.

לפיכך, מקום בו נקבע, כי צרכי הזכאי יסופקו על ידי אחד ההורים (הורה מרכזו בלשון **בע"מ 919/15**), וזו דרך המלך (סעיף 61 לפסק דינה של כב' השופטת ברק ארז, פסק דינה של כב' השופטת (כתוארה אז) חיות), אומדן המזונות אמור להתבצע כלהלן: שלב א' - קביעת צרכי הקטין כולם. שלב ב' - קביעת האחוז שמהווה הכנסת ההורה המשלם מסך הכנסות ההורים

(להלן: 'חס ההכנסות). שלב ג' - הכפלת שני הנתונים דלעיל, על מנת לקבוע את סכום הבסיס לחיוב. שלב ד' – הפחתה של ההוצאות בהן נושא ההורה המשלם כאשר הזכאי למזונות שוהה אצלו מסכום הבסיס לחיוב (מדובר בעיקר בהפחתה של ההוצאה בגין מזון, הוצאות אחזקת המדור והוצאות המדור עצמו) ההפחתה האמורה תיעשה גם היא בשים לב לזמני השהות וליחס ההכנסות.

יוער, כי הוצאות המדור (שכר דירה וכו') יופחתו רק כאשר הכנסתם המצרפית של ההורים מאפשרת מימון של מדור כפול (סעיף 59 פסק דינה של כב' השופטת ברק ארז בבע"מ 919/15). האמור לעיל אין משמעותו כי קביעת חיוב המזונות הינה תולדה של חישוב נוסחתי-מתמטי. נהפוך הוא, דמי המזונות אינם נפסקים על פי נוסחה אלא בראיה רחבה בשים לב לכל נסיבות העניין (בע"מ 919/15 - סעיף 126 לפסק דינו של כב' השופט פוגלמן, סעיף 8 לפסק דינו של כב' השופט מזוז). עם זאת, יישום בע"מ 919/15 באופן האמור עשוי לסייע בבדיקת הפער בין הסכום הפסוק מושא תביעת ההפחתה לבין סכום שיכול והיה נפסק בגדרי בע"מ 919/15. אעיר, כי אינני מוצא טעם של ממש מדוע בע"מ 919/15 ייושם רק לשם הפחתת מזונות ולא לשם הגדלתם, מקום בו המזונות מושא התביעה נפסקו על בסיס מזונות הכרחיים.

17. מסקנתי עד הנה - בע"מ 919/15, כשלעצמו, הינו עילה לבחינת דמי מזונות שנפסקו בפסקי דין חלוטים שנתנו קודם לכן (שלא על דרך אישור הסכם). נטל הראיה (הנטל המשני) לשכנע, כי אין לשנות את החיוב הפסוק בשל נסיבותיו הספציפיות של המקרה הנדון מוטל על כתפי הנתבעת. נסיבות רלוונטיות אפשריות הן: מידת ההסתמכות על החיוב הפסוק, מועד מתן פסק הדין ביחס לפסיקה בבע"מ 919/15, והאם הובאו בחשבון השיקולים שהפכו לימים חלק מההלכה שנפסקה בבע"מ 919/15. ככל שהוכחו נסיבות כאמור (והנטל אינו מכביד) יחזור וירבוץ נטל הראיה על כתפי התובעת/להוכיח כי ישנו פער מהותי בין סכום החיוב מושא התביעה לזה שסביר כי היה נפסק לפי בע"מ 919/15. ככל שכך, יש לאזן בין השיקולים התומכים בשינוי סכום החיוב לבין אלה התומכים בהותרתו על כנו. במסגרת זו ניתן להביא בחשבון שינויי נסיבות עובדתיים שאירעו (לעניין הכנסה, צרכים וכו'), גם אם לא מדובר בשינויים שהיה בהם, כשלעצמם, להצדיק שינוי של החיוב. כאמור, השאיפה לצמצם התדיינויות חוזרות בין בני משפחה מצדיקה לזקוף ספק לחובת התובעת, ולכן סכום החיוב ישונה רק מקום בו זעקת הצדק עוצמתית דיה.

18. לאורם של הדברים האמורים לעיל, נחה דעתי, כי אין מקום להפחתה (קל וחומר ביטול) של דמי המזונות הפסוקים במקרה דנא, ולהלן טעמי:

18.1. פסק הדין למזונות ניתן כאשר רוחו של בע"מ 919/15 ריחפה היטב באולמות השיפוט.

18.2. בפסק הדין למזונות הובא בחשבון, כי הילדים שוהים כמחצית מהזמן אצל התובע. בשל כך הופחת החיוב בשיעור של כ- 25%, כאמור בסעיף 33 לפסק הדין. הפחתה דומה, בכל הנוגע לקצבת הילדים ומענק החינוך, בוצעה בפסיקת הערעור. ממילא משקל הטיעון לפי בע"מ 919/15 מהווה שינוי נסיבות אינו משמעותי.

18.3. גם באשר לטענה בדבר נשיאה ישירה בצרכים ללא חיוב כספי, אין לראות ב**בע"מ 919/15** שינוי נסיבות, משני טעמים: ראשית, ב**בע"מ 919/15** נקבע, כי מבחינה עקרונית דרך המלך הינה של הורה מרכז (סעיף 61 לפסק דינה של כב' השופטת ברק ארז, פסק דינה של כב' השופטת (כתוארה אז) חיות). שנית, בפסק הדין למזונות (סעיפים 29-32) נקבע, כי במערכת היחסים בין הצדדים יש צורך בגורם משלם אחד. קביעה זו, שלא שונתה בפסיקת הערעור, עולה בקנה אחד עם האמור ב**בע"מ 919/15**. התובע אף איננו טוען, כי חל בנדון שינוי עובדתי כלשהי.

18.4. חישוב סביר של המזונות בהתאם ל**בע"מ 919/15** מתיישב אף הוא עם המסקנה, שאין מקום להפחתה, כמבואר להלן:

18.4.1. כאמור לעיל, בסיס החישוב לפי **בע"מ 919/15** הינו כלל צרכי הקטין. נתון זה לא נקבע בפסק הדין למזונות (שהתייחס למזונות הכרחיים בלבד) והצדדים לא טענו לגביו. משכך, ראוי לאמוד את צרכי הקטינים בהתייחס לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן: הלמ"ס). לפי נתונים אלה (נכון לשנת 2015) ההוצאה הכספית לנפש במשק בית שהכנסותיו נטו הינן כ- 12,000 ₪, עולה לסך של 3,425 ₪ לחודש.

18.4.2. לאור אשר נקבע בסעיפים 30-32 לפסק הדין למזונות (ולא שונה בפסיקת הערעור) האם היא ההורה המרכז (כמשמעותו ב**בע"מ 919/15**). לפיכך, יש להפחית מסך הוצאותיו של כל קטין את ההוצאות המשולמות עבורו ישירות על ידי האב בעת שהות הילדים עמו (סעיף 61 לפסק דינה של כב' השופטת ברק ארז ב**בע"מ 919/15**). הוצאות אלה הינן, בעיקר, בגין מזון, הוצאות אחזקת הבית ודיור. לפי נתוני הלמ"ס ההוצאות הנ"ל מחזיקות כ- 50% מההוצאה לנפש. לפיכך, בהינתן שהילדים שוהים עם התובע מחצית מימי החודש, יש להפחית מההוצאה הכוללת בגין כל ילד 25% קרי – 856 ₪ לחודש.

18.4.3. חלקה היחסי של הכנסת התובע (8,500 ₪ לחודש) מסך הכנסות הצדדים (13,500 ₪ לחודש, סעיפים 15+20 לפסק הדין למזונות, שאושרו בפסיקת הערעור) הינו 63%. לכן חיוב התובע במזונותיו של כל ילד בגדרי **בע"מ 919/15** עולה לסך של כ-856- [$=(0.63 \times 3,425)$] 1,300 ₪ לחודש (בעיגול כלפי מטה).

18.4.4. כאמור, כי דמי המזונות אינם נפסקים על פי נוסחה אלא בראיה רחבה, ולכן הסכום האמור לעיל איננו משקף בהכרח את סכום החיוב לפי **בע"מ 919/15**. ואולם יש באמור משום אומדן מושכל.

18.4.5. והנה, משעה שהתובע מחויב לשלם סך של 1,225 ₪ לחודש לכל קטין, ברי כי אין הצדקה להפחית את סכום החיוב. הדברים קל וחומר, אם לא יופחתו 25% מהוצאות הדיור (סעיף 59 לפסק דינה של כב' השופטת ברק ארז ב**בע"מ 919/15**), או אם יבוצע

החישוב לפי הכנסה משפחתית גבוהה יותר (התואמת את כושר ההשתכרות של הצדדים, כפי שנקבעה בפסק הדין למזונות ואושרה בפסיקת הערעור).

18.4.6. אין בכוחן של הנסיבות העובדתיות הנטענות כדי לשנות מהמסקנה דלעיל. לא מצאתי ממש בטענות התובע לעניין קיטון בהכנסתו לעומת זו שנקבע בפסק הדין למזונות. התובע טוען היום טענות דומות להפליא לאלה שטען בעבר ואשר נדחו הן בפסק הדין למזונות והן בפסיקת הערעור. התובע טוען, כי אינו יכול לעבוד יותר משעתיים וחצי ביום (פרו' עמ' 8 שו' 22-29), אך לא הציג אסמכתא משכנעת. בטופס סיכום בדיקה רפואית מיום 1.1.2018 נכתב, כי אין מניעה לחזרת הנתבע לעבודה בתנאי שימנע מהרמת ונשיאת משאות כבדים. לא נאמר דבר לגבי מספר שעות העבודה. ממילא מתבקשת השאלה, אם עבודתו של התובע עם קשישים כוללת הרמת משאות כבדים, הוא אינו יכול לעבוד בה כלל. ואם איננה כוללת הרמת משאות כבדים, לא אמורה להיות מגבלה של שעות עבודה, כנטען על ידו. יתירה מזו, לא עלה בידי התובע להניח הסבר משכנע מדוע הוא איננו עובד בעבודה אחרת, והוא הודה שלבד מחיפוש עבודה במרכז השכונתי (כך לטענתו) הוא לא חיפש כל עבודה אחרת (פרו' עמ' 10 שו' 17-18). לנוכח האמור, לא הוכח שהנתבע אינו יכול להשתכר לפחות שכר מינימום (כ- 5,300 ₪ לחודש). זאת ועוד, משעה שאין חולק, כי התובע מקבל קצבת נכות בסך של 5,150 ₪ לחודש (פרו' עמ' 10 שו' 23-24), הרי גם לפי הכנסתו הנטענת דהיום (2,500 ₪ לחודש – סעיף 7 לסיכומי התובע), הכנסתו הכוללת הינה בסך של 7,650 ₪ לחודש. ממילא גם אם אקבל את טיעוניו של התובע (ואינני מקבל), לא מדובר בשינוי נסיבות של ממש. הדברים קל וחומר, אם התובע ימצא את כושר השתכרותו.

18.4.7. טענת התובע, כי הוא שקוע בחובות, איננה אלא חזרה על טענותיו לעניין כושר ההשתכרות, שנדחו. אילו מיצה התובע את כושר השתכרותו סביר, כי לא היו לו חובות או שהם היו פוחתים משמעותית. יתירה מזו, הסיבה בגינם נצברו חובות לא הוכחה, וגם מטעם זה אין לנטען משקל משמעותי.

סוף דבר

19. התביעה נדחית.

20. הגם שהנתבעת מיוצגת באמצעות הלשכה לסיוע משפטי, אין סיבה שהמדינה תצא בחסרון כיס. לפיכך, אני מחייב את התובע לשלם לאוצר המדינה, על הצד המינימלי, שכר טרחת עורך דין בסך של 3,000 ₪.

ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים.

תואיל המזכירות לסגור את התיק.

ניתן היום, ח' כסלו תשע"ט, 16 נובמבר 2018, בהעדר הצדדים.

שמואל בר יוסף 54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, תיקיה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)